

FLUTE MUSIC

Magnus Irving Båge *flöjt*

Bengt-Åke Lundin *piano*
Madeleine Barringer *sopran*
Carl-Axel Dominique *piano*

Magnus Irving Båge började att spela flöjt för Peter Rydström på kommunala musikskolan i Stockholm. Vid 17 års ålder kom han in på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm där han studerade för Lennart E:son Ehrenlood och Eje Kaufeldt, båda verk-samma i Kungliga Filharmoniska orkestern. Han avslutade sina studier med ett solist-diplom 1994, efter att ha framfört Mozarts Konsert i G-dur tillsammans med Sveriges Radios Symfoniorkester. Magnus Irving Båge

Magnus Irving Båge

har därefter studerat för Angelo Persichilli i Rom och Jonathan Snowden i London och har även deltagit i mästartklasser för Sir James Galway.

Magnus Irving Båge har arbetat som soloflöjtist i Symfoniorkestern i Norrköping och som alternerande stämledare i orkestrar som Bergens Filharmoniska Orkester, Kungliga Hovkapellet i Stockholm och Sveriges Radios Symfoniorkester. Han framträder regelbundet i olika kammarmusikaliska sammanhang och

har ofta framträtt tillsammans med flera av landets kända skådespelare som Stina Ekblad, Anita Wall, Meg Westergren och Samuel Fröler.

Flera svenska tonsättare har skrivit direkt för Magnus Irving Båge. Nämnas kan Miklós Maros, Fredrik Söderberg, Sven Ahlin och Rolf Martinsson. En flöjtkonsert av Rolf Martinsson kommer säsongen 2004-05 att framföras i Umeå och Karlstad.

Hemsida: www.magnusirving.com

Bengt-Åke Lundin framträder som solist med orkester, ger uppskattade pianoaftnar och spelar i olika kammarmusikaliska sammanhang.

1993-94 var han "Artist in Residence" vid Sveriges Radio och framförde då bland annat Ravels pianokonsert tillsammans med Sveriges Radios Symfoniorkester under ledning av Esa-Pekka Salonen.

Bengt-Åke Lundin har framträtt i Konzerthaus i Wien, i Concertgebouw i Amsterdam och i många av Sveriges konsertsalar. Hans samarbete med tonsättaren Johan Hammerth har resulterat i två pianokonsert. Den första finns inspelad på cd (CAP 21608, tillsammans med Sven-David Sandströms pianokonsert). Bengt-Åke Lundin har också spelat in flera cds med kammarmusik. "Swedish Violin Sonatas" (PSCD 705), tillsammans med violinisten Cecilia Zilliacus, belönades år 2000 med en Grammis.

Homepage: http://home.swipnet.se/bengt-ake_lundin/

Bengt-Åke Lundin

Det här texthäftet är nedladdat från www.sforzando.se/1005.

Madeleine Barringer studerade vid Operahögskolan i Stockholm och debuterade 1999 på Stockholmsoperan som Sandrina i Mozarts "La finta giardiniera". Säsongen därpå sjöng hon Violetta vid Folkoperan och i "Jeppe" av Sven-David Sandström, men också "Rhenguldet" vid samma teater. Hon framträtt som Michaela i Bizets "Carmen" i Parkteaterns uppsättning.

Madeleine Barringer är ofta engagerad som solist i oratorier, i kammarmusikaliska sammanhang och vid romansaftnar. Hon har framträtt vid sommarmusikserien Musik på Slottet i Stockholm och vid den internationella musikveckan i Halmstad. Hon har erhållit stipendier från Kungliga Musikaliska Akademien och från Edwin Ruud-fonden i Oslo.

Madeleine Barringer

Carl-Axel Dominique

Carl-Axel Dominique debuterade i Kungliga Musikaliska Akademiens stora sal i Stockholm 1965 – där också den här inspelningen gjordes 37 år senare. Han har studerat vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och vid Juilliard School of Music i New York. Som pianist har han profilerat sig genom att framföra musik som annars sällan syns i konsertprogrammen – av tonsättare som Charles Ives, Charles Alkan, Erik Satie och Olivier Messiaen. Carl-Axel Dominique har särskilt intresserat sig för fransk musik och kände också Olivier Messiaen personligen. Varje juldag framför han i Storkyrkan i Stockholm Messiaens "Tjugo betraktelser över Jesusbarnet" och hans inspelning av "Catalogue des oiseaux" (BIS-CD-594/596) has fått många lovord.

Carl-Axel Dominique är också verksam som tonsättare och har skrivit musik för tv, film, teater och även orkestermusik.

Homepage: www.dominiquemusik.se

[1-2] SKOGENS KLANGER & ALLEGRO RUSTICO

Trots att de två styckena för flöjt och piano av Sofia Gubajdulina är publicerade i samma utgåva har de knappast några stilistiska likheter. Båda verken skrevs under den tid då Gubajdulina levde och verkade i Sovjetunionen, med ytterst få kontakter till väst. "Allegro Rustico" är komponerat i vad som skulle kunna kallas en "post-Sjostakovitjsk" stil, med en pianostämma fylld av energi och rytm som bär upp den uttrycksfulla flöjten. "Skogens klanger" ligger däremot närmare de två andra kända Moskvatonsättarna som var verksamma vid samma tid: Edison Denisov och Alfred Schnittke – en stil som kännetecknas av att tonsättaren använder ett eller flera tonspråk som är välkända för lyssnaren (och naturligtvis också för den dåvarande sovjetiska nomenklaturen). Början av "Skogens klanger" är närmast en pastoral orgie med länkar direkt till Vivaldis flöjtkonserter och det kända flöjtsolot i Beethovens "Pastoralsymfoni".

Sofia Gubajdulina föddes i Tatar i Sovjetunionen och studerade piano och komposition vid konservatoriet i Kazan innan hon flyttade till Moskva för att studera komposition vid konservatoriet där. Hon skrev en hel del filmmusik men få av hennes övriga verk framfördes offentligt. Först i början av 1980-talet blev hon uppmärksammad i väst och ett av de första av hennes verk som framfördes utanför Sovjetunionen var violinkonserten "Offertorium" (1980).

Gubajdulina hörde till de tonsättare som porträtterades vid festivalen Stockholm New Music 1993, och 2002 belönades hon med det svenska Polar Music Prize.

[3-5] SONAT FÖR FLÖJT OCH PIANO

Redan vid tio års ålder spelade Eduard Tubin flöjt och balalaika i den lokala byrkeestern i hemstaden Kallaste. Han hade inga planer på att yrkesmässigt ägna sig åt musik, utan hade tänkt utbilda sig till lärare. Men Estlands rika körliv lockade honom att börja dirigera olika körer och han antogs till den högre musikutbildningen i Tartu där han studerade harmonilära för Heino Eller, och även orgelspel. Det är vid den här tiden, runt 1925, som han också börjar att komponera. Vid ett besök i Budapest 1938 fick Tubin tillfälle att möta både Bartók och Kodály och det var den senare som räddade honom att fortsätta studierna i folkmusik. Just folkmusiken hade ett stort inflytande på Tubin vid den här tiden, och kom också att prägla hans fortsatta musikaliska stil.

I samband med den sovjetiska ockupationen av Estland i september 1944 flydde Tubin och hans familj till Sverige. Under de följande 40 åren i sitt nya hemland kom han att komponera tio symfonier, operor, en ballet, verk för kör och en mängd kammarmusik. Under 1950-talet började Tubins musik att framföras i Estland och efter det att han 1961 blivit svensk medborgare kunde han också besöka sitt tidigare hemland. Han fick även en del beställningar från Estland, till exempel operan "Barbara von Tisenhusen" som gjorde stor succé och kom att framföras mer än 50 gånger. Den estniska dirigenten Neemi Järvi, och även hans son Paavo, har starkt bidragit till att sprida Tubins musik över världen. Tubin blev 1982 invald i den svenska Kungliga Musikaliska Akademien.

Sonaten för flöjt och piano skrevs så sent som 1979 and blev, jämte hans stråkkvartett och "Requiem", ett av de sista fullbordade verken. Den första och sista satsen består av långa cantilenor som utvecklas i uppåtstigande rörelser medan mittensatsen, ett Vivace i 3/8, är skriven i en stil som ligger mycket nära den franska flöjttraditionen. "Sonat för flöjt och piano" framfördes för första gången av Liis Jaanivald och Mart Lille i Kungliga Musikaliska Akademiens stora sal den 6 juli 1980. Verket existerar också i en version för flöjt och stråkorkester, ett arrangemang Charles Coleman.

[6-8] SONAT FÖR FLÖJT OCH PIANO

Lars Edlunds "Sonat för flöjt och piano" inleds med en mer än två minuter lång flöjtkadens. Flöjtisten spelar ett tvåstruket a, som om han stämde flöjten till ett piano som inte är närvarande. Den lilla sekunden a-b växer till en liten ters och senare till en förminskad kvint, tritonus. Strax innan pianot börjar att spela hörs en stor septima i flöjten, ess1-d2, och pianot svarar med samma intervall men en stor sekund högre (f1-e2). Redan här har ett traditionellt modernistiskt tonspråk etablerats. Flöjstämman är både extremt virtuos och lyrisk medan den sparsmakade pianostämman håller en något lägre profil. Sonatens andra sats, som spelas attacca, har en klar och ren struktur som påminner om en långsam sats i en barocksonat. Den snabba tredje satsen, närmast en "Gigue" i 6/8, slutar med dissonanta trioler i pianostämman, innan flöjtens inledande kadens återkommer, nu beledsagad av pianot.

Lars Edlund studerade musikteori, gregoriansk sång, orgel- och cembalospel. Han arbetade under många år som kyrkomusiker innan han på heltid ägnade sig åt att komponera samtidigt som han spelade cembalo i flera barock-ensembler. Edlund har skrivit många körverk och så gott som alla svenska musikstudenter har någon gång arbetat med hans två böcker i gehör och a vista-läsning: "Modus Vetus" och "Modus Novus".

Sonaten för flöjt och piano är tillägnad Edlunds syster Böret och hans son Jonas, båda flöjtister, och uruppfördes av Jonas och Lars Edlund vid en konsert i Sävesalen i Visby den 21 oktober 1984.

[9] CHANT DE LINOS

André Jolivet tillhörde en grupp unga kompositörer som kallade sig "La jeune France" (det unga Frankrike). Också Olivier Messiaen tillhörde gruppen. Man sökte magins rötter och musikens primitiva källor. "Min konst vill jag använda till att återupprätta musikens ursprungliga känslor, som de magiska och besvärjande traditioner som finns i samhällets religiösa sfärer", sa Jolivet. Det var i den andan som han 1936 skrev "Cinq Incantations" (Fem besvärjelser) för flöjt solo, ett verk som inte alls togs emot särskilt väl av de samtida franska flöjtisterna som då i huvudsak var intresserade av att spela antingen transkriptioner av äldre musik eller av nya verk komponerade i en neoklassicistisk stil. Men 1941 hade Gaston Crunelle blivit professor i flöjtspel vid Pariskonserveriet och han beställde till de årliga examinationerna verk av tonsättare som använde ett modernare tonspråk. Till examinationen 1944 beställde Crunelle ett stycke för flöjt och piano av André Jolivet, vilket blev "Chant de Linos" (Linos sång). En av de fem elever vid Pariskonserveriet som det året vann "1ere prix" (dvs klarade examen med högsta betyg) var den då 22-åriga Jean-Pierre Rampal. Jolivet kom senare att tillägna Rampal både sin flöjtsonat och flöjtkonsert. 1945 gjorde Jolivet en version av "Chant de Linos" för flöjt, harpa och stråktrio.

Enligt den grekiska mytologin var Linos Herkules musiklärare, och sades vara upphovsmannen till såväl melodi som rytm. Under en lektion, då Herkules av någon anledning inte klarade de krav Linos ställde, råkade han i vrede döda sin lärare med sin Kithara. En annan version av legenden säger att Linos mördades av Apollon, eftersom Linos begick misstaget att sjunga vackrare än guden själv. Den antika Threnodien bestod av klagosånger som avbröts av skrik och extatiska danser – vilket också är formen i Jolivets stycke. "Chant de Linos" använder dessutom tetrakord (skalor med fyra toner) och hexakord (skalor med sex noter), som i den antika musikteorin.

[10-11] DEUX POÈMES DE RONSARD

Den franske poeten Pierre de Ronsard (1524-85) har inspirerat tonsättare från många olika tider och just "Rossignol mon mignon" (Min lilla näktergal) har tonsatts av bland andra Guillaume Boni (ca 1530-1594), Albert Roussel och Jean Rivier. Näktergalar var överhuvudtaget mycket populära som musikalisk inspirationskälla i början av 1900-talet. Stravinskij och Alban Berg, bara för att nämna två, komponerade "näktergalssånger". Albert Roussels version av "Rossignol mon mignon" skrevs 1924, till 400-årsminnet av Ronsards födelse, och framfördes för första gången i Paris den 15 maj samma år av sångerskan Ninon Vallin (olyckligtvis är inte flöjtistens namn känt). Den andra sången, "Ciel, ær e vens" (Himmel, luft och vindar) uppfördes två veckor senare, den 28 maj, av Clair Croiza.

Den första sången handlar om obesvarad kärlek: poeten jämför sina ord med näktergalens sång. "Vi sjunger båda, men du är älskad – jag är det inte!". Den andra sången, en siciliano, är ett melankoliskt farväl till naturen med sin himmel, skogar och floder.

[12-13] Ur JOEURS DE FLÛTE

Albert Roussel studerade vid den franska sjökrigsskolan och blev marinofficer. Redan under studietiden komponerade han, och så tidigt som 1892 uppfördes hans "Ave Maria" för violin, viola, violoncell och orgel. Han var aktiv i den franska marinen bara en kort tid, men hann under början av 1890-talet att göra flera resor till Fjärran Östern. Han återvände senare flera gånger till Indien och Indo-Kina och resorna inspirerade honom bland annat till operan Padmavati (uruppförd 1923). Roussel lämnade marinkåren 1894 för att i stället ägna sig åt musikstudier. 1898 antogs han vid Schola Cantorum (han var för gammal för att börja vid Pariskonservatoriet), där han studerade komposition och kontrapunkt för Vincent d'Indy ända till 1907 (Roussel var då 38 år). Under det första världskriget blev han inkallad och inte förrän 1920 kunde han återigen ägna sig helt åt musiken.

"Joeurs de flûte" (Flöjtspelare) skrevs 1924 (samma år som "Deux poèmes de Ronsard") och består av fyra korta stycken uppkallade efter mytologiska, religiösa eller litterära flöjtspelande karaktärer. Pan, den grekiska guden som trakterade panflöjt, Tityren, en herde i "Bucoloci" av Virgil, Krishna, den hinduiska guden, och Mr de la Péjaudie, en person i romanen "La Pecheresse" av Henri de Regnier (1920). Varje stycke är också tillägnat en känd fransk flöjtist: Marcel Moyse, Gaston Blanquart, Louis Fleury och Philippe Gaubert.

"Pan" är en klassisk pastoral som inleds med att flöjten spelar en nedåtgående dorisk skala. Men eftersom pianot spelar kvinten g-d och flöjten plötsligt spelar ett giss, bryts den modala karaktären och Roussel för i stället lyssnaren varsamt in i sitt personligt färgade tonspråk, starkt påverkad av impressionism.

"Krishna" är skriven i 7/8 takt och Roussel använder det indiska "Shri", ett modus bestående av tonerna a, b, ciss, diss, e, f och giss. "Joeurs de flûte" framfördes för första gången i Paris 17 januari 1925, av Louis Fleury (som också uruppförde Debussys "Syrinx") och pianisten J. Weill.

[14] LE MERLE NOIR

"Le merle noir" (Koltrasten) beställdes av Pariskonservatoriet som examensstycke för de årliga uppspelningarna i flöjtklassen 1952. Detta var ett av Messiaens första verk som inspirerats av fågelsång och det skulle under 1950-talet följas av flera: "Réveil des oiseaux" (1953) för piano och orkester, "Oiseaux exotiques" (1955) för piano och kammarensemble och "Catalogue d'oiseaux" för piano (1956-58). Fågelsången gav också Messiaen utrymme att utveckla tekniken att lägga små tidsvärden ("valeurs ajoutée") till de fasta notvärdena, vilket i sin tur inspirerats av indiska modus. Messiaen kom sedan att använda fågelsången som inspirationskälla i flera av sina verk under 60-, 70- och 80-talen, och höjdpunkten kom med den fantastiska operan "Saint François d'Assise" (Franciskus från Assisi, 1983). "Man kan lyssna till naturen på olika sätt", sa Messiaen en gång. "På samma sätt som Bartók vandrade genom Ungern för att samla folksånger, har jag tillbringat många år på olika platser i Frankrike och skrivit ner fåglarnas sång".

Olivier Messiaen antogs vid Pariskonservatoriet redan vid elva års ålder. Han studerade för Paul Dukas m fl och belönades med fem första "premiers prix" (kontrapunkt och fuga, pianoackompanjemang, orgel och improvisation, musikhistoria och komposition). Från 1931 och i mer än 50 år, upprätthöll han organisttjänsten vid La Trinité-kyrkan i Paris.

Under åren 1940-41 var han krigsfånge i ett tyskt fångläger (det var här han skrev och även medverkade i uppförandet av den kända kvartetten "Quatuor pour la fin du temps"). Efter frigivningen blev han professor vid Pariskonservatoriet (till en början i harmonilära, senare i analys och från 1966 i komposition). Messiaen har haft ett oöverträffat inflytande på efterkrigsgenerationens avant-garde, och Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen och Iannis Xenakis har alla varit elever till honom.

[15-18] SONATINE

Henri Dutilleuxs "Sonatine" är det tredje stycket på denna cd som beställts av Pariskonservatoriet för de årliga examensuppspelningarna (de andra är Jolivets "Chant de Linos" och Messiaens "Le merle noir"). Sonatinen skrevs 1943, och det var under en period då Dutilleux med verk som "Quatre mélodies" för röst och piano (1943) och "Géole" för röst och orkester (1944) nådde en ledande position bland de franska tonsättarna. Med den första symfonin (1951) fick han sitt internationella genombrott och ett av hans mest framförda verk är Cellokonserten (1969) som beställdes och uruppfördes av Mstislav Rostropovitj.

Mellan 1945 och 1963 arbetade Dutilleux som musikchef vid den franska radion och han blev 1970 utnämnd till professor i komposition vid Pariskonservatoriet.

Sonatinen är ett härligt exempel på Dutilleuxs förmåga att låta melodi och rytm spela på lika villkor. Stycket är ensatsigt, men med minst fyra klart urskiljbara delar av olika karaktär. Ett spirituellt tema i 7/8 takt spelas först av pianot i oktaver innan det övertas av flöjten. Ett nytt tema av någon slags fågelliknande kvittrande karaktär, men fortfarande i 7/8, presenteras av pianot och flöjten svarar med en något förändrad version. Den första delen av Sonatinen följs av den första flöjtkadensen vilken leder in i ett långsamt parti i mörkare färger och mestadels i 4/4 takt. Den cantilenan övergår i ett kort "Animez" (snabbare) avsnitt där en punkterad figur från den första flöjtkadensen markerar det plötsliga slutet av denna del. Ett snabbt pianosolo blir introduktionen till ett dansant tema i ren F dur. Den här tredje delen avslutas också med ett kort pianosolo innan den andra flöjtkadensen leder över till vad som skulle kunna kallas en Coda, en kort och accelererande och extatisk dans med vissa likheter med Ravels "Daphnis".

- [1] Sofia Gubaidulina **KLÄNGE DES WALDES** (*Skogens klanger*, 1978) 2'53
(född 1931)
- [2] **ALLEGRO RUSTICO** (1963/93) 5'14
- [3-5] Eduard Tubin **SONAT FÖR FLÖJT OCH PIANO** (1979) 18'13
(1905-82)
[3] -I: Allegro moderato 8'01
[4] -II: Vivace 3'42
[5] -III: Largetto; Largo 6'28
- [6-8] Lars Edlund **SONAT FÖR FLÖJT OCH PIANO** (1984) 12'48
(född 1922)
[6] -I; 6'09 [7] -II 3'26 [8] -III: Vivo 3'10
- [9] André Jolivet **CHANT DE LINOS** (1944) 10'17 (*Linos sång*)
(1905-1974)
- Magnus Irving Båge, flöjt
Bengt-Åke Lundin, piano
- [10-11] Albert Roussel **DEUX POÈMES DE RONSARD** (1924) 7'43
(1869-1937)
(*Två dikter av Ronsard*)
[10] -"Rossignol, mon mignon" 4'21 (*Min lilla näktergal*)
[11] -"Ciel, ær, et vens" 3'18 (*Himlar, luft och vindar*)
- Magnus Irving Båge, flöjt
Madeleine Barringer, soprano

- [12-13] Albert Roussel **Ur JOEURS DE FLÛTE** (1924) 6'37 (*Flöjtspelare*)
(1869-1937)
[12] -Pan 2'59
[13] -Krishna 3'36
- [14] Olivier Messiaen **LE MERLE NOIR** (1951) 5'45 (*Koltrasten*)
(1908-1992)
- [15-18] Henri Dutilleux **SONATINE** (1943) 8'39
(född 1916)
[15] -Allegretto; 2'09 [16] -Andante; 2'41
[17] -Animé; 2'13 [18] -Cadence; Animez 1'33
- Magnus Irving Båge, flöjt
Carl-Axel Dominique, piano

Producerad av Mats Möller.

Inspelad av Gunnar Ulvfot, Sforzando, i Kungliga Musikaliska Akademiens stora sal ("Nybrokajen 11"), Stockholm, 24-25 augusti, 17 september, 3 november 2002 och 9 februari 2003.

Redigerad och mstrerad av Sforzando produktion.

Omslagets design av Simon Möller.

Textbokens design av Sforzando Produktion.

Foto Per-Erik Adamsson och Mats Möller (inspelningsbilder och Madeleine Barringer).

Texter av Anders Bråtén.

Musiken är publicerad av Sikorski (Gubaidulina), AB Nordiska Musikförlaget, Stockholm (Tubin, Edlund), Durand (Roussel), Leduc (Jolivet, Messiaen, Dutilleux).

Den här cdn är producerad med stöd av Statens kulturråd (www.kulturradet.se).

CD SFZ 1005 [p]&[c] SFZ records/Sforzando Produktion 2003. DDD. Total tid 78'17.

Internet: www.sfzrecords.com, **e-post:** office@sfzrecords.com.